

DIOGEN pro culture magazine & DIOGEN pro art magazine -ISSN 2296-0929; ISSN 2296-0910

Publisher online and owner, Sabahudin Hadžialić, MSc

E-mail: contact_editor@diogenpro.com / WWW: <http://www.diogenpro.com/>

Magazin za kulturu, umjetnost, nauku i obrazovanje / Magazine for culture, art, science and education

Ladislav Babić

Sarajevo 1914-2014: nismo naučili ništa

Da li je Gavrilo Princip bio terorist ili borac za slobodu bosanskih naroda? Sto godina nakon tragičnih događaja – ne toliko po prijestolonasljednika Ferdinanda ili Principa koliko po evropske i narode svijeta - čuju se svakakvi disonantni odgovori. Kako od laika, tako i od historičara koji prečesto posjeduju jednu ogromnu falingu, karakterističnu većini ljudskog roda. Nesnalaženje u četvrtoj koordinati jedinstvenog prostorno-vremenskog kontinuuma – vremenu. Na postavljeno pitanje može se objektivno odgovoriti samo uranjanjem u političke prilike razdoblja koje se razmatra, pritom se ne vodeći suvremenim, već tada vladajućim etičkim normama.

Pokušajmo preokrenuti pitanje: jeli Franz Ferdinand bio prijestolonasljednik jedne konzervativne monarhije, čiji su se slavenski narodi batrgali da izađu iz tlačiteljskog okrilja Austrije i Ugarske kojima na pameti nije bilo ispuštati uzde nad njihovom kontrolom? Jeli Austro-Ugarska bila teroristička država, kada je anektirala Bosnu i Hercegovinu? Na žalost, ovakvo pitanje se rijetko postavlja, posebno među povjesničarima dviju krucijalnih sastojaka bivše k.u.k, koji su i danas opterećeni negdanjom veličinom svojih današnjih država, baš kao i podsvijesnim potcjenjivanjem njenih slavenskih sastojaka.

Sve je još mnogo jasnije kad regionalni stručnjaci, nošeni na krilu prevladavajućeg antisrpskog raspoloženja (za koje su srpske vlasti, u periodu od devedesetih godina prošlog vijeka do suvremenih vremena, ponajviše same krive), bacaju ljagu na atentatora. Baveći se pritom sasvim irelevantnim stvarima, o upucavanju Franzove žene koja je, jasnica, bila kriva osoba, u krivom svojstvu, u krivo vrijeme na krivom mjestu. Njena smrt ne govori ama baš ništa o razlozima i posljedicama koje su nastale iz atentatorova čina. Jeli tadašnja tajna služba Kraljevine Srbije stajala iza atentata ili nije, također nije presudno za kvalifikaciju događaja. No, stavimo li na vagu, s jedne strane nasilnu aneksiju bivšeg ajaleta, odnosno vilajeta Otomanske imperije – o čemu njegovi narodi nisu ništa priupitani – i njihove težnje, posebice Srba da se pripoje državi Srbiji, stavimo li na tas težulje i sve veće nezadovoljstvo ostalog slavenskog puka; Hrvata, Slovenaca, Čeha, Slovaka,... unutar k.u.k, te nespремnost cara Franje Josipa da im izade u susret (dok propast carevine, uslijed izgubljenog rata, nije postala očigledna) – odgovor bi trebao biti jasan.

Prosudjujući, događaje sa onovremenog aspekta, sasvim je jasno da je Gavrilo Princip bio borac za slobodu; atentator doduše, ali ne i terorista - dok je A-U monarhija bila agresor – ne samo na nezavisnu kraljevinu Srbiju, koristeći atentat kako povod za svoj Drang nach Osten – već prije toga i na Bosnu i Hercegovinu. Postoji vojna kao i politička agresija, a posljednja se ne može sakriti međunarodnim sporazumima ako niste pitali narode koje porobljujete, žele li svojevóljno u ropstvo. Pruski general Clausewitz smatrao je rat samo nastavkom politike, drugim sredstvima. U tom smislu sasvim lijepo možemo parafrazirati njegovu misao, izjavivši kako revolucije i atentati mogu biti produžeci pravde drukčijim – nasilnim sredstvima.

Zato se ne pitajte da li je Princip bio terorista (da li su li Brut i Kasije bili teroristi, dali su to bili atentatori na Heydricha ili je to Obama čije bespilotne letjelice ubijaju nevine ljude, podvodeći ljudske smrti pod nemoralnu floskulu kolateralnih žrtava?), nemojte rušiti njegove spomenike, skidati spomen ploče ili preimenovati ulice. Bacajući anatemu kriminalca i sjenku zaborava na tog sina slavenskih naroda, ponižavate i sami sebe, odričući se dijela vlastite povijesti koja je – na žalost – dovela do prevelikih ljudskih patnji. No, rat bi ionako izbio ubili Ferdinanda ili ne, baš kao što bi SAD napale Sjeverni Vijetnam i bez incidenta u Tonkinškom zaljevu. Upitajte se radije, jeste li zbilja što uspjeli naučiti od povijesti tumačite li je neobjektivno, vođeni suvremenim pogledima koji su vrlo često samo posljedica novih društveno političkih prilika i/ili pritisaka vaših vlada, na koje je povijesna znanost veoma osjetljiva. Nemojte se pitati da li je Princip bio terorista, već se pogledajte u zrcalo i sami sebe priupitajte jeste li ugledali znanstvenika ili pseudoznanstvenika? Dakako, ako ste za to bar toliko sposobni koliko ste nesposobni udubiti se u srž vremena koje navodno proučavate.

A, jesmo li bilo što naučili od davnih sarajevskih događaja? Osim hrpe idealističkih entuzijasta koji stoljećima ponavljaju floskulu o „magistra vitae“, cjelokupna svjetska povijest govori da nismo ama baš ništa. Prvi svjetski, Drugi svjetski, Korejski, Vijetnamski, niz lokalnih ratova širom globusa, uz naše najnovije neposredno iskustvo, neopobitno svjedoče o tome. Očito su i običnom čovjeku, našopanom budalaštinama koje ga potom učine topovskim mesom, one mnogo probavljivije od nauka učiteljice života. U hijerarhiji naših vrednota spuštenoj na isti nivo kao i cjelokupna prosvjeta - do dna samog dna!